ఆంధ్రభూమి వివిధ వాఙ్మయపుటలు

ఆదివారం 26-9-1965

"సమగ్ర ఆంధ్రసాహిత్యం": సమీక్ష (5)

—డాక్టర్ చేతవరపు రామకోటిశాస్త్రి

నాలుగవ సంపుటం:- రెడ్డిరాజుల యుగం

ఆంధ్ర సాహిత్య చరిత్రలో రెడ్డిరాజుల యుగమొక విధముగా విరక్షణం తమైనదే కాని, దాని కాలము యొక్క గతిని నొక యర్ధ శతాబ్దము తగ్గించి, ఆతగ్గింప బడిన దానిని పద్మనాయకుల పేర నిలుపుటచేత, శ్రీ ఆరుద్ర తమ రచిన వచనాలు మీ చెప్పుకొన వలసి వచ్చినది క్రీ. శ. 1325 నుండి మొదలు కావలసిన రెడ్డిరాజుల యుగము క్రీ. శ. 1375 నుండి యేనా మొదలు పెట్టవలసి వచ్చినదో ఈ నాల్గవ సంపుటము మొదట శ్రీ ఆరుద్ర కొంచెము చెప్పుకొనెను కాని అది యంత బలమైనదిగా కనిపించుట లేదు.

రెడ్డిరాజుల యుగమనబడు ఈ సంపుటమున పరామర్శింపబడు కవులు వారి కృతులు కనిపించు క్రీ. శ. 1375 తరువాత కాలమునకై నను చెంది రెడ్డి ప్రభువులతో కించిత్తైనను సంబంధము కలిగియుండుట పద్ధతి అదియు నంతంత మాత్రముగనే యుండుట హర్షింప దగినది కాదు దోనయామాత్యుని "కాలం క్రీ. శ. 1356 గాని 1360 గాని అవుతుంది." (పుట 28) అగుచో 1375 మండి ప్రారంభమగు నీయుగములో మండవలసిన వాడు కాడు. కవి భల్లటుడు బుద్ధ నృపాలుని కాలము వాడు (పుట 30) అగుచో బుద్ధ నృపాలుడు పద్మనాయక యుగములోని వాడె. భల్లటుడు రెడ్డిరాజుల యుగములోని వాడగుట కేదైన ప్రబలమైన కారణమును చూపవలయును. శ్రీ ఆరుద్ర అట్టి కారణమేదియును చూపలేదు. ఇతడు పతివాగ వాదుడు పద్మనాయక ప్రభువైన అనపోత నాయని కాలి యాస్థానమున నున్నట్లు గట్టిగా తెలిపినపుడు (పుట 87) కాని నాయుగము కవులలో చేర్చ వలయునా? రెడ్డిరాజుల యుగములో కాలి కవులు వలయునా? మరియు "పద్మనాయక యుగంలో కత్యకారన ఉన్నాడన్నది సత్యం" (పుట 96) అని వ్రాయుచు కాని గూడ ఈ రెండు యుగములో చేర్చుట యెందుకు? ఈ యిరువురు నవకవ చెర్చి న. అయుగమునకు చెందిన కారు కనిపించి మిద్దరైనను అయుగసాహిత్య చరిత్రలో నున్నట్లయ్యెడిదికదా! కందనామాత్యుడు క్రీ. శ 1350 ప్రాంతముల గురించి ముప్పు భూపాలుని మంత్రి (పుట 46 కి దాదాపు తడుము అతని కాలయిందిచిన మడికి సింగనయ కాని తమ్ముడను కొనవలసు అనంతయ్యయు వివిధము గను తమకు సంబంధించి వారి రెడి యుగములోని కేశ ప్రవేశ పెట్టి బడవలయును? లాకుక్క విశ్వేశ్వరయ్యా స్థానము వాడై వి విన్నకొట పెద్దన, (పుట 100) బంగ మవంశపు రాజు దేవరాయల కడనక పాత్రుడైన ఇమ్మ (మంత్రి) కవి పుట 112 రెడ్డిరాజుల పొడపోతని వారు ఈ లెక్కలోని వాడె దోనయామాత్యుడును వీరందరిని రెడ్డిరాజుల యుగపు కవులనుటలో నేమి యౌచిత్యమున్నది? ఈ సంపుటమున ప్రతి ప్రమాణముల దిత నుండదగిన శ్రీనాథుడొకడు అనుమానము మీద చెప్పబడిన ప్రశస్త కారతి యోగి (పుట 44, యొక డు తప్ప మిగిలిన వా రి లో నెవడును ఈ యుగ సంపుటమున నుండదగిన స్థితిలో లేడుమరి యింకొకడు కలడు "నన్నయ గారికి, తిక్కన్నగారికి మధ్యకాలంలో పు డేవాడని (కూడా భావించవచ్చు" (పుట 116) అని మాత్రమే చెప్పి భావించి ఆరు డ రేక ఈ సంఘటనను ముచ్చటించబడిన వాడు కవిరాజుడు- యుగ విభజనము లేనిప్పుడు, అందుకు తగినట్లు కవులను ఆయా యుగములలో నికి వర్గుకొనవలయును ఇష్టము వచ్చి నట్లు యుగవిభజనము రేయుట వ కవి వియుగమున నున్న నేమి యన్నట్లవు తోకగా, ఉచితానుచితములను చూడక రేకలందిన కవులను చేసినెట్టిన యుగములలోకి నెట్టి ముద్రగొట్టుట పొగమాడికుడైన సాహిత్య చరిత్రకారుడు చేయడు.

ఈ సంపుటము మొత్తము 254 పుటలు గలది. అందు శ్రీనాథుని గూర్చి నవి 132 పుటలు. కనుక శ్రీనాథుని గూర్చి యుండెను ప్రాయవచ్చును శ్రీ ఆరుద్ర యిన్ని పుటలును కాల చిచ్చ ముగా ప్రాసినాడు శ్రీనాథుని రేక కాలములు-వాని పదవులు కావ్యతలు కృతులు కృతిపతులు-వాని కాశయ మిచ్చిన రెడ్డి రాజుల చరిత్ర-వారి రేకా టనము - ఆగిన గౌరవ మర్యాదలు- కలిగిన యనమానములు - వాని ప్రతిభావు తృతులు-వారి యభిరుచులు మొదలుగాగల నిర్వి వియయములను కలిగా పులగముచేసి, శ్రీనాథకవి కావ్య కథనము ప్రవాహ వేగమున కొన సాగించెను ఇదంతయు నొక మహాకవి యొక్క ఉదాత్త కవితా కమనీయతను నిరూపించు నదిగను పూర్వాపర ముల మీద కాని మహోన్నతత్వమును ప్రస్థాపించు నదిగను గాక, మహోజ్జ్వలమైన ప్రతుకు బ్రతికి దయనీయమైన దశకు దిగజారి పిడిత వ్యక్తి కలిమిని అత్మవిశ్వాసము వడలని పరిమోరండుడై వ కాని జీవి చి తనముగా నున్నది దీనికి తనరచన పాటవముచేత మంచి వేగమును కల్పించెను ఆరుద్ర. అది నిలువు నిదానము లేని వేగమై సాహిత్య చరిత్ర సాయిని తప్పినటు కన్పించుచున్నది. తప్పినదో లేదో విచారించ నియనంత వేగవంత మైన ఆరుద్ర కథన శక్తిని పుటలలో కూడవచ్చును. దీని కంతకును కారణ మిది జీవిత చిత్రణ మగుటయే శ్రీనాథుని ప్రతుకు తెరువును గూర్చి వాస్తవ వలసినదంతయు నింతకు పూర్వ మే వ్రాయబడినది ప్రాయబడిన దే ప్రాయ వచ్చి వచ్చినందున శ్రీ ఆరుద్రపై నే చెప్పబడిన గడుసుదనమును కల్పించు కొనెను. కేవలము శ్రీనాథుని సాహిత్యపు టంతస్తులను పర్యదర్శించుటయె నచో, దానిపోకడవేరు అందుకు వాని కృతులను మరియు వానికి పూర్వా పరములందున్న వానిని బహుళారాములు వికించినగాని కుదురదు.

శ్రీనాథుడు తాను రచించిన నైష ధమును మ మిడి సింగనా మాత్యునకు కృతి యిచ్చెను అందులోని సింగనా మాత్యుడు కక్షగాగల యొక పద్యము వలన శ్రీనాథుడు అంతకు పూర్వమే తన రచించిన పండితారాధ్య చరిత్ర మును పెగడయ్యకు కృతి యిచ్చి మాహింపం పీలులేదు ఇక సింగనా మాత్యుడన్నటు ప్రాయబడిన పద్యమే చిక్కున బెటుచున్నది. వాయనగు పెద్దనకు-అనగా-ప్రియమైన పెద్దన్న గారికి-అనియే అనుకొనవలయును. మరి యా పద్యముత కార్థమున ఆ రాధ్య చరిత్ర మొక్కటియే వ్యరింప బడినది అదిగ పెక్కుల — మొదలైన చాలా వాటిని-అనగా ఆరాధ్యచరిత్రము మొదలైన చాలాగ్రంథములను పెగడయ్యకు మా పెద్దన్నకు కృతులుగా చెప్పితివని యర్థము క్రమముగా చూచినచో పెగడయ్యకు ఆరాధ్య చరిత్రము పెద్దన్నగారికి చాల గ్రంథములను కృతులుగా శ్రీనాథుడంతకు ముందే చెప్పినట్లు పద్యము వానిని శ్రీనాథుని పుట్టుచున్నది పెగడయ్య మొక్కయు అనికి కృతి ఈయబడిన ఆరాధ్య చరిత్రము యొక్కయు స్మరణచేసి సింగనామాత్యుడు తన పెద్దన్న తనకుచాల ప్రియమైన వాడనగూడ చెప్పుచు వానికి కృతులై వెలసిన గ్రంథనామములు సేల స్మరించబడిలేవ? సింగనామాత్యుని "అనగు పెద్దన్న"గారి ప్రకటి కెట్టి వాని పేర తాను పలికిన కృతుల నామములను శ్రీనాథుడేలపేర్కొనలేదుతత్పరిస్థితి కరమైన సమాధానము లూహింపవలసి వస్తుంది. అందువలనవే కావలయు నిందకు పూర్వము కాశీఖండము నిట్టరము పనికొన్నట్లు కనిపించు చున్నది. ఎట్లనగా- కాయసంగు పెద్దన్నమంత్రి పెగడయ్యకు విశేషణము పెద్దనయనగా సగ్రజుడు. వాడియైన అగ్రజుడు పెగడయ్య కనియే సింగనామాత్యుని యభిప్రాయము సింగనకు పెగడయ్యయు పెగడయ్యకు వేమనామాత్యుడును అగ్రజులు వేమనామాత్యునకంటె పెగడయ్యయే సింగనకు వయస్సులో దగ్గరవాడు. వారిపట్ల చనవుండుటకు కలిగి మరియు తనకు వ లె నే పొహిత్యాభిమానము కలవాడు అందు వలన తనకాతడు అనుగు పెద్దన. ఇట్ట ర్థము చేసికొన్నచో నా పద్యమున వేమనామాత్యుని ప్రకటి కాదు ప్రవ కి కే కాని వానికి శ్రీనాథుడు కృతుల నిచ్చినా డన్న యరము సహేతుక కనకాళమే యుండకుండ పోవును అపుడు కృతుల్ -పెక్కుల్ -మనవాని బహువచనార్థము పెగడయ్యకే చెం దును చెందుచో ఆరాధ్య చరిత్రములో పాటు మరి కొన్నింటిని గూడ శ్రీనాథునీ వలన నాతడు కృతిపుచ్చుకొనియుండవ యున. ఆ మరికొన్నింటిలో శాలిహనాన పద్యతి యొకటి కావచ్చు నని శ్రీ లాగంటి శేషయ్యగారి యభిప్రాయము. అం ధకని తరంగిణి చూడవచ్చును. (క-88) అనుగు శబ్దమునకు తొలి మొ ది లు' అయ్య నర్థము చెప్పిన ఆంధ్ర వాచస్పతి మును పటు కొని అనుగు పెద్దన వేమనామాత్యుడే కాని ప్రగడయ్య కాదనియు; ఆరాధ్య చరిత్రమారిగా చెక్కుటకగా ఆ రాధ్య చరిత్ర మొ ద టి కృతియగుట లేదా యనియు. శ్రీ ఆరు ద్ర కాదమును కొంత పొగడగ వచ్చును, కానియందు వలన వచ్చు లాభము లేదు. శ్రీ ఆరుద్ర చేసిన యూహాలో క్రొత్త దనమున్నది ఉన్నంత మా తమునవేమైనదిగ పురాదీ బలము లేనపుడు ప్రాతది యెం తో క్రొత్త దియునంతే. ఇంతకును ఆమూడు గ్రంథములు లభించలేదు. లభించని వాటిని బట్టుకొని శ్రీనాథుడు "మామిది పెద్దన్నగారి పెద్ద కొడుకు వేమయ్యకు ఒక పుస్తకాన్ని (మరుత్తరాట చరిత్రను, అంకిత మిచ్చి" వాడని (పుట 181) "పోమనాథుని ద్విపదలు తన కావ్యంలో పొందు పరుస్తూ వండి నారాధ్య చరిత్ర ప్రకాశ" ని ప్రత్యక్షముగా చూచిన పరమ పత్యములను చెప్పుచున్నట్లు ప్రాయుట గడుసుదనమైనట్లే ప్రకారణమును అ గు మ పొహిత్య చరిత్రరచన మట్లు కాదు

శృంగార నైషధమును గూ ర్చి వ కవికావిమర్శ అనుపుటల మేరపాగినది (పుటలు 175-180, 188-189 పుటల లో నైషధ ప్రశస్తి యున్నది కవికావిమర్శనమున "గమి కర్మిశ్చిత-" అను దానిని గూర్చి మూడు పుటలు, అది యెంత వేలవమో అంత పొధారణముగా నున్నది. 178 నుండి 179 వరకు ప్రాయబడిన దానిలో కొంత వేదము వేంకటరాయశాస్త్రి గారిది మిగిలిన కొంత దానికి "తెనుగు" మదేశ పు శా జనసీ ఉ ర తు రే శ్యా ది శ్లోకము సుద్ధరించి ఈ శ్లోకములో ఒకే

(మిగతా రేపు పేజీలో)

"సమగ్ర ఆంధ్రసాహిత్యం"
సంపుటములు

రచన: ఆరుద్ర ప్రచురణ; శేషాచలం అండ్ కంపెనీ, మద్రాసు, సికింద్రాబాదు వెల ఒక్కొక్క సంపుటం ఏ రూపాయలు

మరచిపోదు చరిత్ర

— కొమరవోలు వెంకటసుబ్బారావు

ఈ కర్మభూమిపై మఱచిపోదు జగత్తు
ఈ ఉపఖండ మరిగేటి లోకశాంతపుడు వి
ఈ ధర్మయుద్ధమ్ము శాకు చుట మ్మాచు
ఈ రక్తపాతమ్ము బలిదాన ధామముగా
మఱచిపోదు చరిత్ర బడసిన మన స్వేచ్ఛ
మఱచిపోదు ధరిత్రి మన రాజ్య పరభక్తి
మానవ కళ్యాణ మును ధర్మమొనరింప
మంగళ జ్యోతిపై చెలరేటి పాకిస్తాను
మలిన శక్తులు రేపు రేయు కుట్టలవెల్ల
మబ్బులాపుటకునై కమలాల గనిగూడ
శివ వ్యామందర కమలు మూసికొని శా
స్థిరశాంతి విభూతికై మమెరికా బిటనలు
కూర కుత్సిత మృత్యు సైన్యరాజ్యము లెల్ల
ఘోర రాక్షసులతో శామిచ్చినట్టి వా
శాంతి దూర గ్రాస్తమ్ము లేగవేసి
కర్కశ రాక్షసులతో శామిచు సంగ్రామ
ప్రాణాల మాలాల పొమగి మనపైన
పన్నిదమ్ముగ నొడ్డి పలువు పాకిస్తాను
భారతీయ ప్రజా పరకి కుమ్మక్కిచ్చి
వీరపుతులు వేడు తొడ దొంగల వోలె
రణాతురులతో కూడినూడిన రీతి
ప్రాయు మానవగాథ మఱచిపోదు చరిత్ర
మరచిపోదు చరిత్ర మఱచిపోదు ధరిత్రి
మరచిపోదు జగత్తు వర్ణజాతి మన వ్య
పాడి పంటలతోడ వస్థా రహితమైన
పసి నిమగుంతోడ జనశాంతి సమానాశా
కమ్మని బ్రతుకులై పొమ్మన్న లోకమును పం
కపిచించు జనులపై పాపించుటకు ప్రజా
దొంగగా దండెత్తి పాకిస్తాన్ప్రజ దీపమ్ము
దోచుకో వరుదెంచి దీపి చలార్యగా
శాశ్వర భువివెల్ల తీవ్రవాదు లొవర్చు
శాంతిని యత్నించి దేవ ధుంధుభాశాత
దేశమునలే లేచి ఘాటి నెల్లను డుల్ప
తిరుగు బాటొనరింతు దర్శర్యజము నిల్ప
రవి పైకి మివ వెట్టి భోర స్వనింపోవ
యవని దవ్వులు కొట్టి శారదిమ్మగా లేచి
గూంజాల రౌదీల భారతీయ ప్రజా
కుహక పేపములతో వీర రూపము వేడు
ఘోరాయుధములతో గాలిలో కేలపై
చోర కూపములతో శాలదుర్దుల వోలె
పనిచి నిశ్శాయిక పరభటుల్ వోలె
ప్రజల హత్యలదేవి పోరి పాకిస్తాను
ఇళ్ళు నుట్టించి పె పొగరతంచిన యట్టి
కూళ్ళు ధ్వంస మొనర్చి ఈ మహోశ్యావర్త
మంట జాలుల మహో భీమ సంరాగాధ
మారణాస్త్రములతో మూర్ఖ చందులు నింగి
కీకు పశుస్త్రీవృద్ధి శోభిలు సంధాన
కళనమ్ముగు దేవి పంచభూతమయ ప్ర
దౌర్జన్యమ్ము కాదు పంత ముంచెడు వాన
తలపడ్డ యీ మహో మానవత్వ గుణమ్ము
ప్రపంచ రూప పా మనిషి కుంచెడు దాన
కిస్తాను దుశ్చర్య మఱచిపోది ధరిత్రి
మఱచిపోదు చరిత్ర మఱచి పోదు చరిత్ర

మూగ జీవి

—వేలూరి చంద్రశేఖర్

ఆ పాఠశాలముందు బస్సు ఆగింది. బస్సులోవున్న రేఖ చూపులు ఆ పాఠశాల ముందు నుంచున్న నలుగురూ దుగురు విద్యార్థుల మీదవున్నాయి ఆమె పక్కన కూర్చున్న మనందకు రేఖ పరిస్థితి అర్థంకాలేదు బస్సులో మంచి అనేకమంది దిగిపోయారు బస్సు కదిలింది. రేఖ ముఖం చాలా విచారంగా వుంది. మనందకి రేఖ విషయం తెలుసు కోవాలనిపించింది.

"రేఖా ....."

"ఊం ....." ఏళ్ళక్షణం చోటు వచ్చిందా సమాధానం.

"వాళ్ళ వేపెందుకలా చూశావే!"

"ఎవరి వైపే?"

"ఆ పాఠశాలముందు నుంచున్న పిల్లలు"

"కథానిక"

తగ్గ లేదు ఏమీ తోచక మేడమీదికి వెళ్ళింది పల్లగాలి తగలడంతో కాస్త ఒడిలిక తీరినట్లుంది. అలా ఎంతసేపైనా కూర్చోవాలనిపించింది పైన వివిధ రంగులతో ఎగురుతున్న గాలిపటాలు ఆమెకు మరింత ఆనందాన్ని కలిగిస్తున్నాయి పోటాపోటీలతో తెగిపోయి కొన్ని గాలిలో తేలిపోతున్నాయి అని ఎక్కడకుపోతుతాయో ఎవరూ ఊహించం లేరు. వీటిని చూస్తుంటే ఎందుకో తన అన్న రాము గుర్తుకు వచ్చాడు. పాపం అన్న యన్న కి ఎంతో కష్టపడి ఇంజనీరింగ్‌లో సీటు సంపాదించాడు కాని తను దాన్ని నిలబెట్టుకోలేక పోయాడు. ఎప్పుడూ తిరుగుతూనే వుంటాడు. అతని జీవితం ఒక తెగిన గాలిపటం. దాని గమ్యం ఏదో తెలియదు. నిరర్థకం అంతకన్నా లేదు.

మనంద మనస్సు వీటి మీదినుంచి మళ్ళింది. ఎదుటి మేడమీదినుంచి ఒక యువకుడు కనిపిస్తున్నాడు. మంచి పొడగరి. పొడవుకుతగ్గ అవయవ పుష్టవం. అతన్ని చాలా రోజుల్నుంచి చూస్తోంది మనంద. అతన్ని చూస్తున్నంతసేపూ కాలం ఆగిపోయినట్లుంటుంది. అతను మేడమీద అటూయిటూ తిరుగుతూవుంటే తన హృదయంలో చిందులాడుతున్నట్లుంటుంది. మరి ఒక వారం రోజుల్నుంచి అతను గుర్తుకు రానీ క్షణంలేదు. ఎంత మంది స్నేహితురాళ్లను కలిసినా, వాళ్ళతో సినిమా లకూ, షికార్లకూ తిరిగినా కలగని ఆనందాన్ని భూతి కేవలం అతని దర్శన భాగ్యంతో కలుగుతుంది. అబ్బ! గుండె లెంత బరువుగా కొట్టుకుంటున్నాయి. అతనితో ఒకసారి మాటాడాలనివుంది మాట్లాడుతుంటే ఎవరైనా చూస్తే! అమ్మో భయంగా నేవుంది అవును తన తన స్నేహితులతో అనేక ఉపన్యాసా

(మిగతా 4 వ పేజీలో)

కథానికి:

వంచితుల ఆనందం

—ఎర్రమనేజు నాగరాజు

అది ఆగస్టు పదుపారవ తేదీ.

బడిగంట గణగణ మోగింది నవోదయాపాఠాల్లో కాని భారతీపౌరులం మేమేనన్నటుగా బాలలంతా ఎగురుతూ పరుగెత్తుకొస్తున్నారు పార్థివకొంకు కాని ఆ ఉదయాపాఠాలో హాజరీదో లోపం కల్పించింది కారణం ఆలోచించ నవసరం లేనంత దగ్గరలో ఇంటిదే మో అలో చించిన స్ఫురించలేదు.

ఫస్టుపీరియడ్ టీచర్ కాబట్టి పరంధామ్‌లో మంచున్నా అదుగో భారతి అప్పుడే వచ్చేస్తోంది పరికించి చూశాను. అవును భారతే.

భారతంటే ఎవరో కాదు నా ఫ్రెండ్ "లలియాస్" మా మామయ్య కూతురు తెలుగు టీచరు.

రాత్రంతా కలత నిద్రే పోయిందో అనలు నిద్ర పోలేదేమో నని కన్ను పొవల చుట్టూ ఎర్రని చారలు కనబడుతున్నాయ్.

తమ స్వారం కొరకు పరులను కాని స్తారు కొందరు కాము స్వార్థపరులైన పరులను కాదించలేరు కొందరూ కాము స్వారరహితులై పరుల రక్షిస్తారిం కొందరు ఈ మూడింటిలో నీరో ఓ తరగతికి చెందాలి సంఘంలో అందరూ భారతిదీనిలో రెండవ తరగతికి చెందినది.

అందరూ! హాల్లో కాదా! ప్రహ్యోం దంగాఉంది. నిన్నటి నీ కాస్తోరిడిలాలా కాగా మాట్లాడాలమ్మా" అంటూంది మా హెడ్ మిస్ట్రెస్. యాంత్రికంగా విష్ చేశాను

కాని నియమం తప్పనిభారతిఇవ్వాళ అలస్యంగా రావడమే నన్ను కలచి వేస్తుంది భారతి లేనందువల్ల నేప్రార్థన సమయంలో ఉత్సాహంగాలేనపేకారణం తెలియ వచ్చింది.

నిజంగా మాఇద్దరి మధ్యా అలుము కున్న అనురాగ లతికలలాంటివే.

నీం భారతి నీదో వ్యాకులంగా ఉన్నావు?

"అతను రావడం లేదు" అందిభారతి "అతడుగా అతడు భారతికి బాకూలాలా రోజాలిశం పరిచయమయా డుఅతడు "అతడు"గా మాట్లాడరికి పరిచయం.

"అవును నాలో అలుగా" అన్నాను

తెల్లటి ఖద్దరు ధోవతి నిల్కు లాల్చీ కుడంపె ఓ కండువా నల్లని ఉంగరాల జుట్టు ఇనీ అతనివిని చెప్పు కో దగ్గ చిహ్నాలు

"అతనంటే ఎందుకే నీ కింత ఇది" అన్నాను నేను ఆ"ఇది"ని కొంచెమ్ములో పెడుతూ అదేనాకు తెలియదు అంది భారతి చిలాకుగా

నీరవను పరవంగాచేయాలన్నమరవం నాలోనే ఇంకిపోయింది అంతటితో అతని గురించే ఆలోచించనారంభించాను ఆ నన్నివేళం టెట్ కాంబర్ లా నా ముందు కదిలింది.

అది జూన్ పదవతేదీ ఆరోజేమాపాఠాల తెరిచారు, ఇంటిలోంచి అప్పుడే బయలుదేరాను స్కూలుకన.

వెళ్ళి "బస్సుస్టాండ్" వద్ద కొండపీట చేకాడులా ఉన్న "క్యూ"లో వెనకాల నుంచున్నా.

నావేపు తిరిగి చూచింది నామదు అవ్వని ఆమె ఎవరోకాదు. పొజాతూ మా మామయ్య కూతురు భారతి.

పరిచయ వాక్యాలై పోయాయ్ బస్సు వచ్చింది. మెల్లగా వెళ్ళి కూతురులా ఎలాగో వెళ్ళి చదికిలబ్డాము బస్సులో అదీ పురుషులసీట్లో బస్సు కదిలాక కాని మేమీ లోకంలోకి వచ్చాం

ఒక పారి వాచుట్టూకల దచూశాను వాపక్కన భారతి భారతి పక్కగా ఒకయువకుడూ ఈ ప్రపంచంతో వని లేనట్లుగా ఓ పత్రిక చదువుతున్నాడు.

"తమింతనడం"టూ లేచినుంచున్నాడు ఈ తళాంతో ఎలా చేమో అప్పుడే ఈ శతాబ్దపు మనిషి కాదురా! అనుకున్నారుకొందరు పాపం అమాయకుడు లాగున్నాడు అన్నారు కొందరు వ్యక్తి మాత్రం మేరు పర్వతాన్ని పైతం ధిక్కరించే గంభీరతా యుతుడు" అనుకున్నాను నేను. భారతిమాత్రం ఖుంచిం చుకు పోయింది అందరూ తన్నుచూస్తున్నట్లుగా అతడు లేచి పోవడంతో అది మా పరిచయానికి బాంది బాటి మంచి మేమువచ్చిన బస్సులో నే ప్రతి రోజూ వస్తాడు

ప్రతి రోజూ బస్సు ఎక్కగానే ఆ వ్యక్తికోసమే భారతిచూపులు బస్సంతా గాలిస్తాయ్

* * *

మరుపాడు స్కూలు మెట్లెక్కుతూన్నాను "హల్లో కాదా! అతని రూంకి వెళ్ళాను" అంటూ వచ్చి విష్ చేసింది భారతి.

"అతని పేరు?"

"శేఖర్"

"ఏవూరు?"

"ఇక్కడికి దగ్గరే!"

"ఏం చేస్తూన్నాడో"

"ఇక్కడే కాలేజిలో తెలుగు టీచ్ చేస్తాడుట"

నీకాడంబర జీవిగా ఊహించుకున్నా నతనిని అతి ఉద్యోగానికి అలంకరణ కూగల పాపు స్యాన్నిలి నందిమా.

'బస్సు స్టాండు పరిచయం తప్పి తే వెరుగా ముక్కు మొకం ఎరుగని వ్యక్తి దగ్గరకు భారతి ఎలా వెళ్ళగలిగిందా" అని నా సంశయం నాలో తన కని పెట్టిందేమో. భారతి

"నిన్న బస్సు స్టాండు దగ్గరమంచున్నా నతడు కనబడితాడేమోనని నానిరీక్షణకు ఫలితంగా అప్పుడే అతడు దిగి నడవటం పారంభించాడు నేనూ అతనివెనుకనే నా ధైర్యంతో వెళ్ళుతూ వెళ్ళుతూ ఒక గది ముందు ఆగాడు కాలింగ్ బెల్ కొట్టుతూ

ఆ ఇంట్లోంచి ఇద్దరు ముగ్గురు పని మనుష్యులొగుబ్బారువచ్చి అతనినిలోపలికు వెళాయ నేనాతన్నువరించే ఆ ఇంట్లోకి వెళ్ళాను

నన్నాతడే తిమకు వచ్చాడమకువచ్చా రేమో అని మనుష్యులన్నేమీఅడగ లేదు కాని తరువాత తెల్సుకోనేమంటే అతిరుల్నెవరు మాట్లాడించరాదని కారి ఆలోచనల కంతకాయం కల్గిందకూడ దనీ వారి నిరిపాయమట.

వెళ్ళినాపడంతో మంచని పరికించా నాడు గౌరవంగా నమస్కారానికి ప్రతి నమస్కారమందించి వాకొక సీటు చూపించి తమా కూర్చున్నాడు

"మీరెప్పుడో ఒకప్పుడిలా వస్తారను కున్నాను" అన్నాడు శూన్యం లో కి చూస్తూ

"శూన్యంలోపర్వం.పర్వ:శూన్య మే" అన్న సూక్తి వచ్చింది నా అహం దెబ్బ తింది సిక్కుగా ముఖంలోకి చూశాను

"ఇందులో ఏమీ ప్రత్యేకత లేదు లెండి" ఇలా స్వల్ప పరిచయంతో నే నాపై కాళ్ళానికారణమడగటంకొరకు చాలామంది నన్ను ప్రశ్నించి నానిర్లిప్తతో మొదగినది. మీ అందుకే వచ్చారనుకుంటా" అన్నాడు "ఔనండి" అన్నాను పొలిమావంగా ఆతని ఆలోచనలన సత్యతో అగతత్వం కాకు లేదనుకుంటూ

"ఇదిచదవండి మీ కే అర్థమౌతుం దంతా" అన్నాడు తనటేబుల్‌లోంచి డైరీ లాంటిది తీసిస్తూ.

నంతోచిమ్మనే తిమకున్నాను తీ సి చదవడం పారంభించాను ఇలా ఉందం దులో:

మే 26: ఆత్మస్తుతి. ఆత్మనిందా దోషభూయిష్టమనినాకు తెల్సు పరమతి. పరంచిందా అంతే అతి సర్వత్రవర్జ యేత్ అనిరీతిలోనాభావం కాని జాగురితై నా పరుల గురించైనా చెప్పందే ఎలా తెలుస్తుందందరకూ

అయినా నాకు నా టి తో పనిలేదు ఒక వేళ నాని సమరించినా నేను స్వార్థ హితంగా నాప్రయత్నం లేదు కాబట్టి తప్పుకాదు నిజంగా ఒక సారి నాకే ఆశ్చర్యంగా ఉండేది నా అవస్థ నేము పీ ధురంధరత్వాన్ని పునరావలోకించి పనుడు

నివేదించుకున్నానినే విశ్వాసమ్మే పరిస్థితిలో లేదుకా కథ!

నేను ఎం ప పరిక్ష త ప్పా ను అ అర్హత నాలో లేకపోవటంలేక మాత్రం కాదు అశ్రద్ధయే దీనికికారణంకావచ్చు.

'అంగ్లంలో ఆంధ్రలోవంస్కృతంలో నేను అవర పాండిత్య ప్రదర్శనం పారించ గలిగాను పొందానన్నా తప్పులేదు'

'నేను కళాశాలదనని గర్వంగా చెబుతున్నాను ముఖ్యంగా చరాచర సంయతమో ప్రపంచాన్ని మురిపించి మైమరపించి ఆనందడోలికల్లో అనురాగపు టూహల్లో శీతల నీహారాలతో ప్రవహ్వన్ని లోకపు ద్వీపాల్లో లాలించ గల చిత్రకళా పరవ్యతి నా ఆరాధ్యదైవం

'ఎవరేమనుకున్నా చిత్రకళా నైపుణ్యం వేనమోఘంగా పాదిలాని చెపాల్పొస్తున్నవ్వది ప దృశ్యాన్నయినా ఉన్నదున్నట్లుగా చిత్రీకరించగలమా వంగీతంలో ప్రవేశంఉందికాని అవకాశం సమయం లేక పాదించలేక పోయాను

లార్డు బైరన్ దృష్టిలో మదువలి నైనా నేను మూడు పదులూ నిండని పొడ వయస్కుడనే.

'అంతర్జాతీయంగా నేనొక గొ ప్ప కళాకారుణ్ణి ఒలింపిక్ బహుమానా లందు కోకున్నా ఆగ్రరాజ్యాధినేతలకే ఒక ప్రాధాన్యతగల ప్రోర్ట్రేట్‌గాఛాంపి

నుగ్గా గౌరవించబడాను

'ఇంతటి ఇలాంటి నేను ఇలా విడ్డి కారంగా నిర్లిప్తంగా అప్రతిభుడుగా జీవించటానికి కారణం బాలోని విరుకు మానప్రతిభా ప్రాభావాలు యశస్సును కాంక్షించక పోవడం!

'నిజంగా వాలో కీర్తికాంక్ష లోపించ పోయినట్లయితే ఈ నా జీవితళ వనకుమమంలా గాకఅఖండకారతా వని మాటటుంచి అంతర్జాతీయంగా వన కుమమంలో చెల్లి పోయేది

'నేను కూటికాచినదరిద్రుడ్డి కాదు కాధికారాగా ఇన్నింలాను:

ఇంతో వైశిష్ట్యం- నమంలే నేనొక కవిని కవిగారొక కావ్యం" నే నా వ వి దియలేదు కాని కవనంకాకరతలామలకం

నన్ను గురించి ఇతరులు చెప్పిన మాటలవల్ల నేను గ హించిన దేమి టంటే: నేను స్ఫురిదూ పనీ మ్తిన్నా. గళ మం ద ర స్వరూపినినిన్నూ ఇంకా ముఖ్యాంశాలు కొ ద ద నే ఉన్నాయ్. నా ది ఒంటరి జీవితం. నా పేరు శేఖర్. జీవితంకోసం నేనినట అర్పు కళాశాలలో ఆ.ద్రో పన్యాసకునిగా పనిచేస్తూన్నాను."

ధాంపియన్ శేఖర్ అప్పుడే కళశా గున్న నా నివికతను అమూల్యంగాంగా చదివినాక నాకర్థమైందేమంటే ఓ అమూల్య రత్నం అజ్ఞాతపుటదుగుర దాగుంది కథా అని. అనమాన ప్రతిభా సమన్వితుడు కీర్తి కాంక్ష వేయుతుడు కాలేదని.

తలపై కెత్తిచూశాను. టాల్ పాయ్ నా పేరు "వార్ అండ్ పీస్" రచయిత వున్నాడు. ముఖంలో అదే ప్రశాంత గంభీరత ద్యోతకమౌతూంది. డైరీలో కన్నులు రెపరెపలాడాయ్ గాలికి. పరి తంగా పుటలుమారా మారినట్లున్నాయ్ డైరీలోకి దృష్టి పారించాను.

పాళ్ళర్యంగా కనుపెప్పులు రెపరెప లాడాయ్ గాలికెదురీతలేని అరిమాను ల్లాగా.

'చరాచర సంయుత. అద్యంత రహిత తమగు విశాల విశ్వసృష్టికి కారణభూతుడో చతుర్ముఖుని చిత్రమది.

అందమైన చు ముఖం అనందనిలయా లైన ముఖమండలంలోని కేశోపేతుడు అధికారిగా అమాయిక్షి కేసి అమాయ నింత గలకిని-కళాకారుడుగా కాలిత్త గల లాలిత్య సంధందమైన విశ్వాసం అరూపంలో గోచరిస్తూన్నాయ్"

అచితం క్రింద ఇలా ప్రాసి ఉంది.

కాదల కుందుచున్ జనులు 'పాడు విధీ" యని నిందజేయుచు డెందము కంది పోదు విరలా యమున శయనించి పొంగు ఆనందము కావలేక గళమెత్తి నిన్నుపతి జేసి గానవినీ అందల మెక్కి పోవెటుల వోలెదో భూషణ దూష ణాంబులన్ చతుర్ముఖుని పలాపేక్షా రహితమౌ కర్తవ్య పరాయణతను కని అభినందిస్తూన్నాడు

అవును! కని విమర్శించవదీ, అభినం దించదీ ఎవ్వ రా ఉండా ఈ జగత్తులో?

"ఏమండీ" పిలిశాను గట్టిగా

పొదరంగా తలెత్తి చూశాడు

విడివిడివడ పిలిచిన తటిల తటా.

విశాలాశాశంలో విద్యుత్కాంతిలా అతని అధరాలపై దరహాసరేఖ విశ్వాసం చేసి మురిపించింది

"మీరు విజాహితులా" అవడిగాను.

నిజంగా అది ఎవరూ ఊహించలాని ప్రశ్న ఒక ఇవ్వని యువకున్నడుగ కాని ప్రశ్న కాని వాలాటి వ్యక్తిత్వం ఆ నిర్లిప్తున్నడిగి తెల్సుకోవల్సిందే. యుక మే కాదన్నట్లుగా తల ఊపాడు ఇంతలో ఒక పనిమనిషి గేటులో ఒకా కాఫీ తెచ్చాడు తిమకు మన్నట్లుగా కాఫీ తాగుతూ శేఖర్ అతనికి కాఫీ అం పాటులేదట నేను కాఫీ త్రాగుతుంటే నా వివరాలడిగి తెలుసుకొన్నాడు" అంటూ తనెలా అతనితో పరిచయం కమకుంది వివరించింది.

* * *

"చూడు రాధా"

చూశాను. ఆ కళ్ళలో కత తెలుకున్న దోరణి వ కళంకాపడంకలుగాని పడో అర్థమౌన్న దోరణమాత్రం ఉంది.

"అతన్ని పెమిమూన్నా నా పేం, మరదలమా!" అన్నాను పరస్పర కాం దవ్యం గుర్తుకేస్తూ

"భావకవిత్వం"— పరిశీలనాత్మక విమర్శ

—ముదిగొండ సాలగ్రామ

హృదయ సహితములైన ఉపాలకు ప్రతిరూపం భావకవిత్వం. పిల్లవాడంగా కవిత్వ లక్షణాలన్నిటిని దానిపై రుద్దలేం కాని ఆధిపాం గొల్లపల్లి పట్టాభిరామశర్మగారి 'భావకవిత్వం' (ఆదివారం. 19-9-65) జ్ఞానపరిధిని మాత్రమే పరిశీలన చేసి ప్రేరేపించింది 'అగ్నిపుల్ల-పుష్పం విళ్ళ' అపై కవిత్వం చెప్పి కవులనుగమనించుకోవాలని చూస్తున్నారని శ్రీ గొల్లపల్లి ప్రభాకరు కవి కవితగా చూపాన్ని పరిశీలించుకోవటమనేది పరిశీలనాత్మకమే. కవినిపించుకోవాలన్నదని కవినవటంలో, అందు పరిశీలను ప్రమేయపెట్టకున్నాడనా అర్థం - కాకు బోధపడలేదు.

ఇరవయ్యో శతాబ్దంలో, భావకవిత్వ పంచంలో ఒక మహత్తరమైన విప్లవం ప్రారంభమైంది. ఘనస్వరూపమే సర్వజన మన్నాహమైన భావకవిత్వపు ఉత్పత్తి. విశ్వసాహిత్యంలో ఈవాడ. భావకవిత్వానికి మహోన్నత స్థానముంది. దాన్నర్థం చేసుకోవడానికి భావసహిత జ్ఞానపరిమితి మనిళాలము కేవలం ఊహ్య పాహితి విమర్శ వాదృక్పథంతో 'భావకవిత్వాన్ని' విమర్శించవూనటం అల్పజ్ఞానికే ప్రతిక. ప్రమత్త సందర్భమున 'అగ్నిపుల్ల' పై వ కవిత్వం చెప్పి కొందరు తలిగ్గా కవులు మనిపించుకో జూస్తున్నారనటంలో - సంపూర్ణ పాహిత్య సంజ్ఞాన విలువ పక్షమాత్రమే గోచరిస్తుంది. ఆంగ్లంలో కీట్సు, షెలియట్, వర్డ్స్‌వర్త్, హాక్స్‌లే హెమీలో దివకర్, గుప్తజీ, పంత్ తెలుగులో గురజాడ కృష్ణశాస్త్రి, శ్రీశ్రీ—వీరంతా భావకవిత్వాన్ని అర్థంచేసుకోలేక చెప్పారని ఎవ్వరూ చెప్పలేరు. వారంతా కవులవబడ లేదనీ వారు. వారి భావమయప్రపంచము 'అగ్నిపుల్ల' చొరవంతటి సీమితమైనదనీ వారు!

నవ్యాంధ్ర సాహిత్యంలో భావకవిత్వ పాథోపరిభాగ విశ్లేషణాన్ని గావించి అడిగించి — ఆనందాగ్రహాల లోతు తేలా, అనురాగాలబలాల ఆచలమా శోధించినవారు శ్రీశ్రీ. వారు అనేకాంగ్ల రచనలచే ప్రభావితులు. అయితే ఈ ఆంగ్లేయ కవులు కూడా కవులు వారదకటానికి గల ఆస్కారహేతువు. తత్కారణాన్ని ఒకచిన్న దృష్టాంతంతో వివరిస్తాను.

మాతృభాష మనస్తత్వంలో ఎన్నడూ సహజమైన నిశ్చయత్వం లేదు. వైవిధ్యం అవాదిగా సాగుతూ వస్తోంది. ఈనాటి సాహితి విమర్శకుల్లోనూ విజ్ఞానాలు లేకపోలేదు. కాని అభిరుచివిభిన్నత అభిప్రాయం ఉంటుంది. తీయదనం నీకు రుచించవచ్చు మాకాదని అది తియదనం కాకపోతుందా?....ఇక తియదనం — చేదుగా ఉన్నదని అన్నవాడు — హాస్యాస్పదం!.... — అతడు పాలఘిక జీవనం గడపుతూ రుచులు తెలిసిన వాడనని ఎవరూ అనుకోగలు... అతనిచేత 'కవి' అనిపించుకోవాలనీ కవి ఆశించడు

భావప్రమేయం పరకు—భావకవిత్వంలో మనకు కనిపించేది విశ్వజనులత సరళత్వ భావప్రతిపాదన సరళామటమై పాంఘిక నియమాతీతమైన స్వేచ్ఛ "పూవులో తనవైన, చిగురాకుల గుసుగుసలలో గువగువలాడి, మింటి నేగి చుక్కలతోనాడి వజ్రులలో తేలి" క్రమముగా పుష్పాలవంటాడు కృష్ణశాస్త్రి-కవియట్ సు మెట్లమీద కవిత్వం చెప్పకుండా పశ్చాత్కవిత్వ పాంప్రదాయాలూ అడుకోలేదు—మనిత్రాలవంటి 'పంత్' 'ఫీట్' ('ఫీమ్') మీద కవిత్వం చెప్పటంలో భావప్రాయంతంత్రత ప్రతిపాదనా లేకపోలేదు—నవ్య ఒక పద్యపు అందం వలనగా కవిత్వం చెప్పినవాడు ప్రథమ దర్శనీయము భావప్రాధాన్యత.

'అగ్నిపుల్ల' సందర్భపా మాత్రంగా కవి హృదయంతో కలిగిన వ్యందనాన్ని పేజ్ఞాధారూపాన కవిత్వంలో ప్రతిభావి మంది హృద్గత స్పందనలూ, భావాలకీ. ఊహలూ ప్రాముఖ్యత అనుకు లేక 'అగ్నిపుల్ల' మనిందించటం అస్వర్థకియమవటం అర్థవంతమైనా?.... భావకవిత్వాన్ని అర్థం చేసుకున్నవారా?....పోని అగ్నిపుల్లమీద భావం కలగటం నిషేధమా, నేరమా?.... లేక 'అగ్నిపుల్ల' మీద భావం కలుగనిచ్చేతట స్వేచ్ఛ ఈ భావకవిత్వంలో ఉండకూడదా అలిపాయం?

వ్యక్తి మనోభావాన్నంతా హిమాలయోత్తుంగ శృంగాలచేలాలనుంచి తూర్పు పశ్చిమ దక్షిణోత్తరాల మూలా గల్లు వరకు సమాన ప్రాధాన్యతతో దృష్టిలో ఉంచి మన పరిశీలన యింతవరకు పోవలసిన మా, భావ అది వృష్టి యంతర్యాగముగపోదు. అలాగే వస్తువు నీచమైన దగుగాక భావికి కవి భావాన్నా హాదిస్తాడు శ్రీ గొల్లపల్లి యన్నట్లుగా కవి విరచితుడు కథా!.... మరి ఆ విరచకుళ్ళాన్నికూడా అవధులు నిర్ణయిస్తా నటంటారా.....!!??

కవి 'విరచ్చాకుళాతీ' గలవాడు. విశ్వపతిలో సుశ్వతిని వందర్శిస్తాడు. పరమాణువులో మహాపిశ్వాన్ని పాలాక్కి నంపతేమకుటంటాడు. 'అగ్నిపుల్ల' నీయుగా పే వెలిగిన మంటల' చీకటిని అస్వేషించలేకా కవి....'మహాపిశ్వయాసికి కారణభూతము శాలేధా యన్న వీడొక అనుభూతి కలుగదా?....కల్పివిధి ఇతర ప్రాంతముల వర్ణనలకువలెనే. ఆంధ్రులుకూడ రష్యాదేశపు వైజ్ఞానిక పాంప్రదాయిక పురోగమనమునే ఆకర్షింపబడి ఆ దేశమునుండి విజ్ఞాన పారిశ్రామిక రంగంలో సహాయమును పొందవలిసిపించుచున్నారు. ఈ ధ్యేయమువకై రష్యన్ భాషాధ్యయనము ఎంతయువా అవసరము, లాభదాయకమునుకూడ

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రమునకు అనేక రంగములలో రష్యా దేశముతో యిదివరకే సంబంధములేదు ఈ సందర్భములో ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ వైజ్ఞానిక విభాగపు అధినేత శ్రీ సుందూరి సుబ్బారావుగారి కృషి పేర్కొనదగినది విశ్వ ఎమ్ ఎస్ సి మరియు వైజ్ఞానిక పరిశోధన శాఖా విద్యార్థుల ప్రయోజనమునకై సోవియట్ వైజ్ఞానిక శాస్త్రజ్ఞులను ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము కాపాడినించి వారిచే అనేక ఉపన్యాసములనిప్పించి విద్యార్థులకు తంత్ర లాభకరమైన విషయములను తెలిసికొనవలసిన అవసరము కలిగించినది వైజ్ఞానిక రంగమునలో వారి జ్ఞానమును, వైజ్ఞానిక సాధనములలోని మేలకుకలను అభివృద్ధి పరచుకొనవలసిన అవసరము కలిగించింది సోవియట్ రష్యా ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయముల నడుమ వైజ్ఞానిక పరికరములను పంపిణీ ఈ సందర్భములో శ్రీ సుబ్బారావుగారు రష్యా దేశమును సందర్శించి కూడ వైదరాబాదులోని పాలన కార్యాగారము భారీ పరిశ్రమల కార్యాగారము వారి పరిశోధనల కార్యాగారములయందు ఉద్యోగములు చేయుచు అనగరమునందు నివసించుచున్న సోవియట్ శాస్త్రజ్ఞులు సాంకేతికనిపుణులు మన వైజ్ఞానిక సాంకేతిక పురోగతిపైతమ అభిప్రాయాలు వెలిబుచ్చారు. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము నకనేక వైజ్ఞానిక పరికరములను పంపిణీ ఈ సందర్భములో శ్రీ సుబ్బారావుగారు రష్యా దేశమును సందర్శించి కూడ వైదరాబాదులోని పాలన కార్యాగారము భారీ పరిశ్రమల కార్యాగారము మొదలైన అత్యవసర సన్నుతుల ఉత్పత్తి యందు సహాయము చేయుచున్నారు.

ఈ రాష్ట్రమునకు చెందిన అనేక శాస్త్రజ్ఞులు ఇంజనీర్లు రష్యాలో జరుగు రష్యా ప్రపంచ సముల యొక్కయూ ఐక్యరాజ్యసమితిలోని వైజ్ఞానిక పాంస్కృతిక విభాగము యొక్క సహాయముతో శిక్షణ పొందారు ఇతరులకు శిక్షణపొందుటకై వైజ్ఞానికులు రష్యాకు పోనున్నారు మన దేశములోని రష్యాభారి కాయకార కార్యాలయముల సహాయము కూడ యీ సందర్భములో లభించుచున్నది వీరు తమ తమ రంగములలో శిక్షణపొందుటకు ముందు రష్యాదేశములో రష్యన్ భాషలో శిక్షణ పొందుచున్నారు

పాంస్కృతిక రంగములో కూడా యీ రాష్ట్రము నుండి అనేక ప్రతినిధి వర్గములు రష్యా సందర్శించినవి. అచ్చటనుండి వచ్చి అనేక ప్రతినిధి వరములకు రాష్ట్రము స్వాగతము యిచ్చినది "పాపో" వ్యాధినివారణకై రష్యావారు పంపిన జాక్సీనులతో ఆంధ్రలోని అనేక వేల శిశువులు యీ భయంకర వ్యాధినుండి రక్షింపబడిరి. ఆంధ్రులిద్దరు ఆదేశమునకెంపబడిరి. ఆంధ్రులిద్దరు ఆదేశమునకెంపబడిరి. ఆంధ్రులిద్దరు వైజ్ఞానిక పరిశోధనలు

రష్యన్ భాషలోని ధ్వనులన్నియు తెలుగు భాషలోనున్నవి. మరియు మంచి ఉద్యోగములు దొరుకువనవకాశము విదేశములలో నుంచి విద్యార్థి వేతనములు లభించుట మాయు మన దేశములో జరుగు జాతీయ విదేశపరీక్షలలో పృథక్కార్థుగునవకాశము రష్యన్ భాషా యనముకు ఆధ్రి కుగల ముఖ్యకారణాలు. ఇతరులకన్న తెలుగు వారికి రష్యన్ భాషాధ్యయనము సుఖప్రదము ఈ ఉదాహరణనే పేనుకొనుడు ఏ రాయాన్ని రాష్ట్ర పరిశోధకుడను నేను పరిశోధనలు రంగంలో రాలావరకు కృషి రష్యన్ భాషలో తరగతులు నడచుచున్నవి విద్యార్థుల సంఖ్య ప్రతి సంవత్సరము క్రమక్రమముగా పెరుగుచున్నది ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోని ఆంధ్ర, వేణు కేశ్వర విశ్వవిద్యాలయములో యీ భాషాబోధన జరుగుటలేదు. ఈ పాంతములలో కూడ ప్రారంభించగలరని ఆశించుచున్నాము.

ఈ సందర్భములలో పేర్కొనతగ్గ పురోగతి సాధించినది శ్రీ మాల్ శేవ్ హైదరాబాదులోని ఛదుర్భాషా కళాశాల ప్రధానాధ్యాపకుడు. శ్రీ శ్రీనివాస్ గారల సహాయంతో స్థాపించబడిన "విదేశ భాషాధ్యయన సంస్థ" యొక్క స్థాపకము ఈసంస్థ కార్యదర్శి కీర్తి వంతుడు బొబ్బాహికడునగు శ్రీ శివరాజన్ అను యువకుడు. కతని ప్రయత్న ఫలితమే యీ సంస్థ స్థాపనము. 1965 సంవత్సరం జూన్ 11వ తేదీనజరగిన పారంభోత్సవ సభలో యీ సంస్థ కార్యక్రమములు మొదలైనవి. ఈ సభలో శ్రీ యు.ఎ.ఎల్ మాల్ శేవ్ శ్రీ శ్రీనివాస్ గారలు రష్యా-భారత దేశముల మైత్రి సహకారములపై ప్రసంగించిరి. పరిపాలిధనములైన పర్యవసానములనుండి వచ్చిన 70 నుండి 80 మంది యీ సంస్థకుచేరిన విద్యార్థులకు రష్యన్ భాషను బోధించు అవకాశము లభించుట వారు గర్వకారణమైన విషయము తరగతులు 20-6 1965 నుండి పారంభించబడినవి మరియొక గమనించతగిన విషయము యీ సంస్థ పెంచివేట యితరభాషలలో బోధనావకాశము కల్పించినప్పటికిని రష్యన్ భాషాధ్యయనమునకే అత్యధిక మైన ప్రాధాన్యతకు సంబంధించిన దరఖాస్తులు వచ్చినవి ఈ సంస్థ రష్యన్ భాషాధ్యయనమునకు నామమాత్రమైన రుసుము నిర్ధరించినది

పరంగలు జిల్లా కేంద్రమైన పరంగల్లు నగరములోకూడ యీ భాషా బోధనకై అధ్యాపకుని నియమించు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవని తెలిసి యీ భాషాశిక్షణలలో ఒకడిన్నైన కేవలంటాయి సంతో మించినాను

తుదిని రష్యన్ భాష యీ రాష్ట్రములో యింకను అభివృద్ధి పొందించి అనేకమంది ప్రజల అభిమానమును చూరగొనునని యు వారు యీభాషను పత్రికోద్యోగములకు ఉపయోగించుకొనగలరనియూ నా ఆశయము. ఈ విధమైన కార్యక్రమములచే భారత సోవియట్ రష్యా దేశముల మధ్య మైత్రి సహకారములను యింకను అభివృద్ధి నొందించుకొనుటకిది యొక సదవకాశము

భారతదేశంలో కులవ్యవస్థ

భారత దేశంలో కులాలున్నాయా? ఈ ప్రశ్నకు రకరకాల సమాధానాలు చెప్పవచ్చు. భారత రాజ్యాంగచట్టంలో అంటరాని కులాలు నిషేధింపబడినాయి కాని పాటించడం పేరంగా నడపబడింపబడింది. నగరాలలో యీకుల భేదాలుతక్కువ. కాని గ్రామీణప్రాంతాల జీవితంలో అత్యంత అసహ్యకరమైన అస్పృశ్యతతో నిండి యీ కులవ్యవస్థ ఎక్కువగా వర్ధిల్లుచుంది

భారతదేశంలోని కులవ్యవస్థ యొక్క చరిత్ర గురించి. పేటిభారత-లో దాని ప్రాముఖ్యతగురించి సోవియట్ శాస్త్రజ్ఞుడు భారత విద్యార్థియని పేర్కొనబడిన "భారత దేశంలో కులాలు" అనే శీర్షికతో వ్రాయబడిన వ్యాసం సంపుటిని నేను చూశాను సోగారి కొలోవిస్కీవాటిని ఎడిట్ చేసి ప్రచురించారు ఈ సమస్యపై పోవియట్ దేశంలో ఆ దేశ ప్రభుత్వగ్రంథం "భారత దేశంలో వ్యవ

ఎం. అలయేవ్

సాయ సంస్కరణలు" అనే గ్రంథం ద్వారా గిరిజన కొలోవిస్కి భారతీయ పరిశీలకులు పరిచయమే ఆ గ్రంథం ఇంగ్లీషు భాషలో యిటీవలనే వెలువడింది పెనలేవ్సిన "భారత దేశంలో కులాలు అనే వ్యాసపుసంపుటికి అయిన బహుమతిని రాశారు దానిలో ఆయన కులాల పుట్టుపూర్వోత్తరాల పైగల భావాలను గురించి నేటి భారతీయ జీవనంలో కులాలపాత్రను గురించి అందులో ప్రత్యేకించి గ్రామాలలోని యి ఉమాన్ పద్ధతి క్రింద జాతి పాత్రను గురించి చర్చించారు.

కులవ్యవస్థ పుట్టుపూర్వోత్తరాలు

బ్రాహ్మణులైన వారు వర్ణాలకు చెందినవారి మధ్య జరిగిన వర్ణాంతర వివాహాల ఫలితంగా యీ కులవ్యవస్థ ఏర్పడిందనే భావాన్ని కొలోవిస్కీ అంగీకరించడంలేదు. అదే విధంగా హెచ్ రిస్లే ప్రతిపాదించినట్టు, జాతుల మధ్య యీ కులాలు పుట్టాయనే సిద్ధాంతం కూడా సమర్థనీయమైనది కాదని కొలోవిస్కీ పేర్కొన్నారు. మధ్యయుగపు చరిత్రకారుడు పేరొందిన వాస్తవ విషయాలను బట్టి ప్రత్యేక హక్కులుగల కులాలు "పవిత్ర" కులాలు అనబడెవి వాటికున్న అర్థిని బట్టి పలాయనే దర్శనం.

అప్పుడు శక్తమ సిద్ధాంతాలకానికి ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకుంటున్నప్పటికి నేడది దేశంలో ఇంకా పండటానికి

(మిగతా రేపు పేజీలో)

దేశ చరిత్రలో మహోజ్వల ఘట్టం 1857 తిరుగుబాటు

పలవ వాదులు వారి పేపర్లోనున్న 'చరిత్ర కాలు' భారతీయ యదార్థాలు కాకుండా ఇతరులు సంగతులు నూహీంచి వెలారు అసియా ఆఫ్రికా ప్రజాస్వామ్యకుల కార్యక్రమాలు పాలకు వక్రభాష్యాలు చెప్పారు ఈ ప్రచారం ఖండాలపై దండయాత్రలు జరిపి అక్కడి ప్రజలను పిల్లాడిణ్యంగా దోచుకున్న విదేశీ దురాక్రమణదారులు ఆ దేశాల గత చరిత్రనుగ్రహించవలసిన తీరు చూశారు. ఆ ప్రజలు "సభ్యత" గురించి "అలవాత్వం" గురించి నిండా పూర్వకమైన సిద్ధాంతాలు తయారు చేశారు భారతీయ అవశేషాలను అవగాహనమైన అహంతో అనేక శతాబ్దాలుగా విస్తృత నిర్మలమైన వారసత్వాన్ని కలుషితం చేయడానికి ప్రయత్నించారు. నిజంగా ప్రపంచగాంచిన పరిశోధనలు చరిత్రకారులు రచించిన కొద్దిగలవాలు కూడ యితర దేశాలను ఆక్రమించడానికి వెళ్ళిన ఉద్యోగులు వారు ప్రభుత్వోద్యోగులు మిషనరీలు అన్నిరకాల పాలనులు వారిని వందలాది పుస్తకాలు మధ్యనుండి కనిపించకుండా పోయాయి ఆయా దేశాల ప్రజలు కొనసాగించిన జాతీయ విమోచనోద్యమంపై అనేక పుస్తకాలు వెలాయి వాటన్నింటిలో మూడ కూడ ఆ ప్రజా పోరాటపు సంప్రదాయాలను చెప్పి వెయడం జాటి

పి. షసిన్కో

గుణపాఠాలను నిర్దిష్ట మొనర్చడమే ఉపాధ్యాయులు భారత దేశంలో 1857లో జరిగిన ప్రజా తిరుగుబాటు చరిత్రను రాసిన వారిలో చాలామంది పాలకుత్వోద్యోగులు. లేక ఆ తిరుగుబాటును క్రూరంగా అణచివేయడంలోపాల్గొన్నవారూ చాలా మంది. ఆధునిక అభివృద్ధి నిరోధక పాలోధకులు కూడా తమ రాజకీయవిధానాలకు అనుగుణంగా వుండేటటు చరిత్రను వక్రీకరించేశారు.

మాత్మ బుద్ధిగల రాజనీతిజ్ఞులే గాక భారత దేశ చరిత్రలో ప్రముఖ పండితులు అయినటి శ్రీ జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ భారత దేశ చరిత్రపై వ్రాసిన గ్రంథాలు అందులో ప్రత్యేకించి చిటిమ యుగం అనబడే కాలాన్ని గురించి రాసిన గ్రంథాలు. భారతీయులకు గొప్ప ఆగ్రహం కలిగించాయని రాశారు.

ఆయన అభిప్రాయంతో ఏకీభవించకుండా ఎవరూ వుండలేరు. ఉదాహరణకు 1857లో వారంతమైన ప్రథమ భారత ప్రజాస్వాతంత్ర్య యుద్ధ మహోజ్వల చరిత్రను చిటిమవారు సిపాయీల తిరుగుబాటుగానూ పౌనిక పోరాట వ్యవహారంగానూ చిత్రించారు 1957లో. గ్రహిత్ రాసిన పుస్తకం బాటి లండన్‌లో ప్రచురింపబడింది అందులో ఆ గంథర్త సిపాయీల తిరుగుబాటు జాతీయ పోరాటం కాదు జాతీయ విమోచనోద్యమంతో దానికి ఎలాంటి సంబంధమూ లేదని రాశాడు

భారత దేశం స్వాతంత్ర్యాన్ని పరిపాలించిన తెల్లజాతి భారత ప్రజలు ప్రత్యేకమైన అర్థిక రాజకీయ ప్రగతిని సంబంధించిన సమస్యలను పరిష్కరించుకోవటంతోపాటు భారత దేశపు మహోజ్వలమైన గత చరిత్రను జాగ్రత్తగా అధ్యయనంచేయడం దాని సత్యస్వరూపాన్ని పునరుద్ధరించడం అనే సమస్యలుకూడా ఎదుర్కొంటున్నారు భారతీయ చరిత్రకారులు తమ దేశ చరిత్రను జాగ్రత్తగా అధ్యయనం చేశారు

సోవియట్ చరిత్రకారులు, జాము రచించిన అనేక గ్రంథాలలో 1857 తిరుగుబాటుయొక్క ఉదేశాలను గురించి దానిని నడిపిన శక్తులను గురించి దాని పర్యవసానాలను గురించి తమ అభిప్రాయాలను తెలియజేశారు.

ఈ గ్రంథాలలో వారు జాగ్రతగా పేరించి పరిశీలించిన వాస్తవాల ఆధారంగా ఆ ఉద్యమం పూర్వజనిపైనైనదని భారత దేశపు చారిత్రకాభివృద్ధిక్రమంపై దాని అభ్యుదయకర ప్రభావం పూర్తిగా వుందని నిర్ణయానికి వచ్చారు.

సోవియట్ దేశ భారత విద్వాంసుడైన వెత్తల అభిప్రాయంలో 1857 తిరుగుబాటు భారత దేశ ప్రజలు గావించిన ఒక క్రూరమైన, అర్థరహితమైన చర్యకాదు. జాతీయ పాతంత్ర్యం కోసం కొనసాగించిన పోరాటంలో ఒక ముఖ్యమైన మహోజ్వలమైన మట్టం. 19వ శతాబ్దపు మధ్య భాగంలో బ్రిటిష్ వెత్తవాన్ని తుదముట్టించి ప్రధానమైన చారిత్రక కర్తవ్యం భారత ప్రజలపై పడింది. వలస రాజ్యాధిపతుల చేతులలో ప్రజలను అణచడానికి, పీడించడానికి ఒక శక్తివంతమైన యంత్రాంగం ఉంది. కనుక దాన్ని బలవంతంగా విచ్ఛిన్నం చేసే పోరాట మార్గాన్ని వారు అవలంబించవలసి వచ్చింది. పరిగా ఈ ప్రజాశక్తి కర్తవ్యాన్ని పెరవేరడానికే ఆ తిరుగుబాటు జరిగిందనే దృక్పథంతో దాన్ని గురించి మదింపుచేయాలి ఈ కర్తవ్యం, భారత ప్రజలముఖ్య ప్రయోజనాలకు అనుగుణంగా వుంది. ఆ తిరుగుబాటు జాతీయ స్వాతంత్ర్య యుద్ధ వ్యాపాన్ని కలుగజేస్తుంది. ఆ తిరుగుబాటు విజయవంతం కాకపోయినప్పటికి భారత దేశంలో బ్రిటిషు వలస విధానం అస్థిరమైనదిగా వుందని భారత ప్రజల భవిష్య జాతీయ విముక్తి పోరాటాలకు మార్గాన్ని సుగమం చేసిందనీ చెప్పాలి.

చర్చింపదగిన మరొక విషయం ఏమిటంటే ఆ తిరుగుబాటులో వ్యూహకర్తలు నిర్వహించిన పాత్ర తిరుగుబాటు జరిపిన సిపాయీలలో కొన్నివిభాగాలకు వ్యూహకర్తలు ప్రభువులు వాయత్వం వహించినప్పటికి 6867 తిరుగుబాటును కేవలం వ్యూహకర్తలు నడిపిన సంఘటనగా పరిగణించడానికి వీలులేదు. భారతీయ వ్యూహకర్తలుగా ఒక వర్గంగా బ్రిటిషు వలస వారులవలనే వారు కర్తవ్యంలో కృతకృత్యులు కాకపోయినప్పటికి భారత దేశంలో జరిగిన ప్రజా తిరుగుబాటు క్రూరంగా అణచివేయడంలోప్రముఖంగా పాల్గొన్నవారూ చాలా మంది. ఆధునిక అభివృద్ధి నిరోధక పాలోధకులు కూడా తమ రాజకీయవిధానాలకు అనుగుణంగా వుండేటటు చరిత్రను వక్రీకరించేశారు.

మాత్మ బుద్ధిగల రాజనీతిజ్ఞులే గాక భారత దేశ చరిత్రలో ప్రముఖ పండితులు అయినటి శ్రీ జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ భారత దేశ చరిత్రపై వ్రాసిన గ్రంథాలు అందులో ప్రత్యేకించి చిటిమ యుగం అనబడే కాలాన్ని గురించి రాసిన గ్రంథాలు. భారతీయులకు గొప్ప ఆగ్రహం కలిగించాయని రాశారు.

ఆయన అభిప్రాయంతో ఏకీభవించ

(శివ పేజీ తరువాయి)

మనేది ఉండి ఉండాలంది" అన్నారు.

సంస్కృతాంధ్రాల్లో పాండిత్యీ మహిమా సమన్వితుడు! ప్రకట మొదలగు అట్టల్లో అగ్రరాజ్యాధి పేతల మెప్పు పడసిన నిపుణుడు!

చిత్రకళా సర్వస్వతి సంయుతుడు!!!

కవనం కరతలామలకం!!!

లజ్జావిహారి

కాని విధి విపరీతం వల్ల సైరాశ్యపు రీతి

నీడల్లో మనలు తున్నాడు!

అతని జీవిత పథం మార్చు వేలా?

అది వామమ్యా

పరిష్కార మార్గం ఒక్కటే!

అదే-వంచన!

"ఏ కోణంలో చూసినా వంచన తీరక మార్గ మసిపిస్తోంది భారతి" అనుకుంటూ "ఎలాగూ నన్నొకడు పెళ్ళి చేసుకుంటేనే తప్ప నీవు బతక లేవని కల్పిస్తే తప్ప నిన్ను పెళ్ళి చేసుకోడము టంటా" అన్నాను, అప్పుడే ఒక నిర్ణయానికి వచ్చి.

"పరో ఒలాగు చేశేయ్ లాభా!" అంది పాలముంచినా నీటముంచినా నీకె భారమురా అన్నట్లుగా. తిరుగున్న ప్రకారం. మా ప్రయోగానికొక ప్లాను తయారు చేశాం భారతి చేసుకు పెళ్ళి అర్థం కాలేజి (శేఖర్ పని చేస్తున్నదగ్గరుగానే స్టూడెంట్ యూనియన్ సభ్యులతో మాట్లాడి వచ్చేశాం.

ఒక్కొక్క కాలేజి విద్యార్థులు అక్కడాయిగా పని చేసినా, మాకు సహాయం చేయడానికి అంగీకరించారు

"కాంచనం కర్ణ పిశాచం" అన్న మాట్టి పట్ట భక్తి కలదేమో భారతి ఒప్పందరూ పాయలు సమర్పించుకుంది యూనియన్ సభ్యులకు

అప్పుడే అర్థం చేసుకోగలిగారా సభ్యులు "ఆడది అగ్రహంలో అడిగ క్షిప్తి మించినా అదరత్వంలో అన్ని పూర్వాదేవిని మించిన"దని.

వర్తమానాన్నాధారంగా భవిష్యత్తు గూర్చి కలలు గంటూ ఆరాతి గడిపాం

శేఖర్ కళాశాలకు వెళ్ళాడు ప్లాను లోకి వెళ్ళడానికి బోర్డుపై రెండు బొమ్మలు దించి ఉన్నాయి. వాని కింద శేఖర్ ....భారతి-?

అని" ప్రాస్తుంది

అవధులధిగమించిన ఆగ్రహంతో తిరిగి వచ్చాడింటికి మేమూ వెళ్ళాం కాలేజు అవధంగా.

అవేళం చల్లారిన తదుపరి కలిగే నీరసంతో శేఖర్ వాపరించింది

ఇంతకు వాపెయ్యాలంది భయాందోళనతో 'కరుణాసాది శాతిస్యతకు పర్యవసానమలాగే ఉంటుంది భారతి' అని హెచ్చరించాను. ధైరంస్థిర్యాలు పుట్టిపడుతుంది అతనిచూపులు...."

"మనిలదా! అతను...."

"మాట్లాడితే గంటలతరబడి విశాలని వుంది"

"సునందా! శాస్త్ర నా విషయం వింటావా?'

"లేదురేఖా! అతన్ని గురించి ఎంత చెప్పినా తనివితీరదు, అతన్ని చూస్తుంటే నన్ను నేను మరచిపోతాను. అలా జీవితాంతం గడపగలిగితే. అంతకన్న నేను కోరుకు నేదేదీ లేదు

"ఇదా శాస్త్ర నేను చెప్పేదినీటూనా?"

"అబ్బబ్బ .... చెప్పమ్మా! ఇంకా తున్నించి చంపుతున్నావు"

"సవు, అతన్ని ప్రేమిస్తున్నావా?"

"ఊ...."

"చాలా దురదృష్ట వంతురాలివి సునందా!"

"ఏం...."

"దేవుడు మనిషిలో ఏదోఒకలోపం వుంచుతాడు ఏలోపంలేనివారు చాలా అరుదు. అలాంటి లోపాలున్నవాళ్ళలో రవిశాంత్ ఒకడు "

"అదేమిటిరేఖా!"

"అవును సునందా! నీహృదయాన్ని నువరుస్తున్నందుకు క్షమించు "

"నువ్వేది వాకేం అర్థం కావటం లేదు రేఖా!"

"అతను మాట్లాడలేడుసునందా!"

"ఆ...."

"అవును . అంతమన్మథునిగా వ్యక్తిం చిన అభిగవంతుడు అతనికి వాక్కును వసాదించలేదు సునందా! అతనుమూగ జీవి!"

సునందకు నోటిమంచిమాటపెళ్లేదు ప్రపంచమంతా చీకటియిపోయింది నిర్దయుడైన భగవంతుని సృష్టిమీద విరక్తి పుటింది

ఆతరువాత ఎప్పుడూ సునంద మేడ మీదికి రాలేదు అమూగహృదయుడు. కాని ఎమూగ జీవిమ్మాం రోజూ మేడమీద వచ్చాడు ఎన్నూ ఉంటాడు.

మూగజీవి

(శివ పేజీ తరువాయి)

లిచ్చింది మొగ వాళ్ళతో స్నేహం మంచిది కాదని దానివల్ల ప్రమాదాలు జరుగుతాయని! కానీ యిప్పుడు! తన హృదయ పటం మీద శాశ్వతమైన ప్రతిబింబాన్ని వ్రక్షించాడు ఆ యువకుడు అతన్ని ప్రేమిస్తే! అవును ప్రేమిస్తే పెళ్ళి చేసుకొని జీవితాంతం అతనితో కలిసివుండవచ్చు. ఎలాగైనా అతన్ని పరిచయం చేసుకోవాలి!

అతను మాట్లాడుతుంటే వినాలని వుంటుంది. ప్రక్కగావున్నామేడ పా అతని మాటలు వినబడవు అప్పుడప్పుడు చిరునవ్వు మాత్రం అతని పెదిమలమీద మెరిసి మాయమవుతుంది అప్పుడు తన యీ లోకాల్లో పుడదు ఎవరైనా స్నేహితులొస్తే మాత్రం చాలా హుషారుగా వుంటాడు. అప్పుడు కూడా అతని సంభాషణలు వినబడవు ప్రతి కదలికలోనూ అందమనే మాటకు ప్రత్యక్షరూపమా అన్నట్లుంటాడు మనందరకు.

ఈయేడు తన చదువయిపోతుంది వివాహ ప్రయత్నాలు జరుగుతాయి ఇన్నీ తండ్రుకుంటూ అతన్ని చూస్తుంటే ఏవో గిలిగింతలు కలుగుతున్నాయి మనందకు

అతనుకూడా రెప్పవాల్చకుండా తన వేపే చూస్తూవుంటాడు ఆచూపుల్లో ఏమి అర్థముందో! రోజురోజుకూ అతన్ని గురించి ఆలోచనలు ఎక్కువవుతున్నాయి మనందకు అతనితో హృదయ విచ్చి మాట్లాడాలి, ఇదిబరగాలంటేతన కవితలతటవే అతన్ని ప్రశ్నించాలి ఎలాగైనా మాట్లాడాలని నిర్ణయించుకొంది సునంద ఎలా మాట్లాడాలో ముందు ఆలోచించుకోవాలి కానీ ఒక్కొక్కప్పుడు మౌనంగా పుస్తకాలే కాపుంటుంది వేదికలకు మాట్లాడకుండా ఒక్క క్షణంకూడా ఉండలేని తను మాట్లాడకుండా వుండటంలోగల హాయినిప్పుడు అనుభవిస్తోంది

ఆలా ఆలోచిస్తూనే అతని వైపు చూస్తోంది సునంద, అతనుకూడా కనబడుతుంది. అతని ప్రతికదలికలోనూ కవి వైపు దృష్టిని మరల్చాడు కవులుఅప్పుడప్పుడు కళ్ళుమాట్లాడుకొన్నాయి అని వ్రాస్తారు. అందులో ఎంత అర్థముందో యిప్పుడర్థమయింది సునందకు. చూపులువిలిచాయి ఆలా ఎంతసేపు నిలిచిందో తనకే తెలియదు. చివరకు రేఖవిలిచే వరకూ తెలియదు సునందదృష్టి ఎటు వెపుందో గ్రహించింది రేఖ.

"అదేమిటే సునందా! అతన్నలా తేరిపార చూస్తున్నావు!"

"అవును...!"

"ఏం....అంతబావున్నాడా"

"ఊఁ....ఒకసారిచూడు"

"ఓహో యితనా! పాపం!"

"నీకు తెలుసా?"

"ఆ....."

"పేరు?"

"రవిశాంత్"

"ఏం చేస్తున్నాడు?'

"ఎంక్వైరీ డిపార్ట్‌మెంట్ లో ఏదో చిన్నవుద్యోగం"

"నీకెలా తెలుసు?"

"మాఅన్నయ్య కూడా అక్కడ పనిచేస్తున్నాడు ఒకసారి మాయింటికికూడా తీసుకొనిరా డన్నయ్య అయినాయీవిషయాలన్నీ నిజేందుకు?"

"నాకతనితో పరిచయం చేసుకోవా అనుకుంది"

"కానీ అతను...."

"మాటాడుతాడో లేడో అనా!"

"అదికాదు....ఆఁ....ఆఁ....ఆఁ"

"మనం పరిగా మాట్లాడితే అతను కూడా పరిగానే మాట్లాడుతాడు."

"అదికాదు సునందా...."

"వాకు ధైర్యముందా అని అంటావా?"

"పిచ్చిదానవేమిటి? అతనికి...."

"ఆడపిల్లలంటే భయమా?"

"అదికాదు మనందా!...."

"పరీ అసహ్యమా?"

"అదేమీలేదు అతనికి...."

"వాహృదయం అర్థంకాదు అతను నవ్వుతుంటే వెన్నెల కురుస్తున్నట్టుంటుంది మనందకు అతని ప్రతికదలికలోనూ కవి కనిపిస్తోంది మనందకు అతనుకూడా కవుతుంది. అతని ప్రతికదలికలోనూ కవి

పంచితుల ఆనందం

(శివ పేజీ తరువాయి)

శ